

TEMEIURI BIBLICE NOUTESTAMENTARE CU PRIVIRE LA OFICIEREA SFINTELOR TAINË ȘI IERURGII BISERICÈȘTI (XI)

Protopop dr. Ioan Bude

NEW-TESTAMENT BIBLICAL GROUNDS CONCERNING THE OFFICIATION OF THE HOLY CHURCH SACRAMENTS AND BLESSINGS (11)

Abstract: Addressing mostly priests and Religion teachers, but also any believer, the entire publicistic series that we commence at this point desires, in a straightforward, plain and clear manner (without proposing thematic biblical theology approaches, but by means of a rigorous selection of minimally commented texts), to bring forth again *The Truth* of the Holy Sacraments before the readers, whoever they might be or – why not? – lead the readers before *The Truth*, That „is the same for yesterday, today and forever” (*Jews 13, 8*): The Lord and Our Saviour, Jesus Christ, present, alive and active in all undertakings of His Church

Keywords: holy sacraments, blessings, biblical theology, Church

PARTEA A VI- A SFÂNȚA TAINĂ A POCĂINȚEI (SPOVEDANIA) ÎN EPISTOLELE SOBORNICEȘTI

CAPITOLUL I

1. ÎN EPISTOLA SFÂNTULUI IACOV

a). *Iacov 4, 8-10*: „Apropiați-vă de Dumnezeu și Se va apropia și El de voi! Curățiți-vă mâinile, păcătoșilor și sfințiți-vă inimile, voi cei îndoielnici! Pătrundeți-vă de durere! Întristați-vă și vă jeliți! Râsul întoarcă-se în plâns și bucuria voastră în întristare! Smeriți-vă înaintea Domnului și El vă va înălța!”

Citind dramaticile îndemnuri la pocăință de mai sus, avem senzația că atunci când le-a scris, Sfântul Iacov contempla, în vedenie, tabloul impresionant al pocăinței ninivitenilor (*Iona 3, 5-9*), sau că-l studia psihanalitic pe smeritul vameș din templu, care, cu privirea în pământ, își lovea pieptul, cerând milă și iertare de la Dumnezeu pentru viața lui împovărată de păcate: „Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului!” (*Luca 18, 13*). Nici nu putea încheia Sfântul Iacov, povățuirile de mai sus, cu alt îndemn mai potrivit decât acesta: „Smeriți-vă înaintea Domnului și El vă va înălța!” (vezi și: *Luca 14, 11; 18, 14; Iacov 4, 6; I Petru 5, 5-6*).

b). *Iacov 5, 16*: „Mărturisiți-vă unul altuia păcatele și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați, că mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului!”

Ce ar trebui să înțelegem prin expresia: „Mărturisiți-vă unul altuia păcatele?” Poate fi vorba despre îndemnul la o spovedanie reciprocă? Nici vorbă! Atunci n-ar mai fi nicio taină și nicio dezlegare, pentru că n-ar mai fi nevoie nici de preoție. Însă, din v. 14-15 rezultă că este absolut necesară prezența preoților, ca „să se roage pentru cel bolnav, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului”, iar „rugăciunea credinței” lor și a lui „îl va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui.” Și la fel de clar este că vindecarea trupească și iertarea păcatelor de care se vorbește aici, reprezintă efectele Tainei Sfântului Maslu.

Dar, în strânsă corelație cu cele notificate aici, îndemnul: „Mărturisiți-vă unul altuia păcatele”, nu poate fi decât o chemare la o mărturisire (spovedanie) publică a păcatelor, fapt de profundă evlavie, care (încă) se practica în Biserica veacului apostolic și pe care, Sfântul Iacov, în calitatea sa de episcop al Ierusalimului, o agreea și o și putea recomanda, așa cum s-a mai întâmplat și în alte situații, când a recomandat și alte practici de pietate colectivă (vezi *Fapte 21, 23-24*).

c). *Iacov 5, 19-20*: „Frații mei, dacă vreunul va rătăci de la adevăr și-l va întoarce cineva, să știe că cel ce a întors pe păcătos de la rătăcirea căii lui își va mântui sufletul din moarte și va acoperi mulțime de păcate.”

„Rătăcirea cuiva de la adevăr”, precum și „întoarcerea” (recuperarea) lui de către „cineva”, ca și promisiunea solemnă a răsplătirii cu mântuire a celui ce-l salvează „pe păcătos”, sunt indicii sigure ale paralelismului tematic (Pocăință și iertare) dintre textul de mai sus și cele din *Matei 18* (cf. *Lucrarea, P. I, Cap. II, pct. p*).

2. ÎN EPISTOLA I PETRU

a). *I Petru 1, 13, 22*: „Pentru aceea... treziți-vă... curățindu-vă sufletele prin ascultarea de adevăr...”

Temele „trezirii” și „curățirii” din păcate prin Pocăință, sunt amplu tratate în analiza textului paralel din *Efesenii 5, 14* (cf. *Lucrarea, P. a II-a, Cap. III, pct. 2, b.*)

b). *I Petru 2, 25*: „...Pentru că erați ca niște oi rătăcite, dar v-ați întors la Păstorul și la Păzitorul sufletelor voastre.”

Și textul petrin de mai sus se constituie ca o excelentă paralelă la textele din *Matei 18, 12-13*, cu pilda despre *oaia cea rătăcită* (cf. *Lucrarea P. I, Cap. II*) și din *Luca 15, 11-32*, cu pilda despre *fiul cel rătăcit* (cf. *Lucrarea, P. I, Cap. IV*), iar imaginea „Păstorului” și „Păzitorului”, se reflectă cu pregnanță în textul din *Ioan 10, 11* (Păstorul cel bun), dar această temă va fi tratată pe larg în volumul despre *Preoție*.

c). *I Petru 5, 1-5*: - Acest text conține o temă pastorală, de prim ordin, referitoare atât la deontologia misiunii preoțești în Biserică, precum și la raporturile de autentică filiațiune duhovnicească dintre oamenii credincioșii și duhovnicii lor în cadrul Tainei Mărturisirii. Întrucât însă povățuirile pastorale de mai sus îi vizează cu precădere pe preoții-duhovnici, și textul acesta va fi inclus și tratat în viitorul volum despre *Taina Preoției*.

3. ÎN EPISTOLA II PETRU

a). *II Petru 3, 9*: „Domnul nu întârzie cu făgăduința Sa, după cum socotesc unii că e întârziere, ci îndelung rabdă pentru voi, nevrând să piară cineva, ci toți să vină la pocăință.”

În fraza de mai sus, ca și ceilalți autori nouotestamentari, și Sfântul Apostol Petru explică, la rândul lui, pentru creștinii dintotdeauna, că numai pocăința omului și iertarea, iubirea și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, pot reășa lumea în starea ei morală originară, în care fusese orânduită de Creatorul ei.

Mai ales omul contemporan trebuie să înțeleagă *răgazul* pe care i-l oferă Dumnezeu pentru a se îndrepta. Dumnezeu „voiește ca toți oamenii să se mântuiască...” (*I Timotei 2, 4*) și „nu este vrere înaintea Tatălui vostru Cel din ceruri, să piară vreunul dintr-aceștia mici” (*Matei 18, 14*), iar „Fiul Omului a venit să mântuiască pe cel pierdut” (*Matei 18, 11*), așa că trebuie ca „toți să vină la pocăință” (v. 9), până nu este prea târziu: „Căci precum în zilele acelea dinainte de potop, oamenii mâncau și beau, se însurau și se măritau, până în ziua când a intrat Noe în corabie, și n-au știut până ce a venit potopul și i-a luat pe toți; la fel va fi și venirea Fiului Omului” (*Matei 24, 38-39*). Și vai de cei leneși și întârziți la pocăință! (*Matei 25, 10-13*).

4. ÎN EPISTOLA I IOAN

a). *I Ioan 1, 9-10*: „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea. Dacă zicem că n-am păcătuit, Îl facem mincinos și cuvântul Lui nu este întru noi.”

Este atâta claritate și adevăr în cele menționate de Sfântul Apostol și evanghelist Ioan în textul de mai sus, încât orice comentariu este de prisos. În schimb, nu este de prisos să precizăm că textul în cauză are niște paralele superbe, atât în Vechiul, cât și în Noul Testament, încât Taina Pocăinței (Spovedania) ar putea fi pe deplin fundamentată chiar și numai prin acestea. De aceea, menționăm aici (și nu în note!) pe cele mai reprezentative: *II Regi 12, 13; Psalmul 31, 5-6; Psalmul 50, 1-6, 17-18; Pilde 28, 13; Sirah 4, 28; Matei 18, 11, 14; 23, 37-38; Luca 10, 13-15; 15, 17-20, 24; Ioan 5, 14; 8, 7; Efeseni 5, 14, ș.a.*

b). *I Ioan 2, 1-2*: „...și dacă a păcătuit cineva, avem mijlocitor către Tatăl, pe Iisus Hristos Cel drept. El este Jertfa de ispășire pentru păcatele noastre, dar nu numai pentru ale noastre, ci și pentru ale lumii întregi.”

Hristos Domnul S-a făcut „Jertfă de ispășire pentru păcatele noastre și pentru ale lumii întregi”, tocmai pentru că, de la strămoșul Adam și până astăzi, toți oamenii au devenit robi ai patimilor și păcatelor (cf. *Romani 3, 10-18*), fără posibilitatea de a se răscumpăra singuri. Este dureros de adevărat acest lucru și de aceea a și venit în lume Fiul lui Dumnezeu, ca Mântuitor și Răscumpărător al ei (cf. *4, 10* și *Ioan 3, 16-17* și *11, 52*). Așa că, cei ce pretind că n-au păcate, nesocotesc jertfirea lui Hristos (*1, 10*) și Taina Pocăinței și „se amăgesc pe ei înșiși, iar adevărul nu este întru ei”, adică se complac, trăiesc și mor în cea mai cumplită minciună.

CAPITOLUL II

SFÂNȚA TAINĂ A POCĂINȚEI (SPOVEDANIA) ÎN APOCALIPSA

a). *Apocalipsa 2, 5*: „Drept aceea, adu-ți aminte de unde ai căzut și te pocăiește și fă faptele de mai înainte; iar de nu, vin la tine curând și voi mișca sfeșnicul tău din locul lui, dacă nu te vei pocăi!”

Cel avertizat aici este „îngerul” (episcopul) Bisericii din Efes, care s-a făcut vinovat că „de dragostea lui cea dintâi s-a lepădat” (v. 4), adică Biserica efeseană a părăsit adevărurile sănatoase de credință, de la început, primite prin predania apostolică a Sfântului Apostol Pavel și, ulterior, a Sfântului Apostol Ioan, care și-a stabilit chiar reședința în Efes, lăsându-se contaminată de erezile gnostice.¹²¹ *Pocăința* ce i se cere, constă în întoarcerea deliberată și conștientă la momentul de debut, de dinaintea rătăcirii și reluarea fermă a direcției corecte în viețuirea creștină exemplară de odinioară (cf. *Fapte 19, 11-20*).

b). *Apocalipsa 2, 12, 16*: „Iar îngerului Bisericii din Pergam scrie-i: ... Pocăiește-te deci, iar de nu, vin la tine curând și voi face cu ei (cu ereticii nicolaiți, și cu adepții lor, n.n cf. v. 14-15) război, cu sabia gurii Mele.”

Păcatele de care trebuia să se pocăiască Biserica din Pergam și „îngerul” ei erau idolotitele și desfrânarea, la care îi corupseseră ereticii nicolaiți. „Sabia gurii” lui Hristos este „Cuvântul lui Dumnezeu, Care e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri...” (*Evrei 4, 12*), Care-l va nimici „pe cel fără de lege” (*II Tesaloniceni 2, 8*) și pe toți *antihriștii* lui.

c). *Apocalipsa 2, 20-22*: „Dar am împotriva ta faptul că lași pe femeia Izabela, care se numește pe sine proorociță, de învață și amăgește pe robii Mei ca să facă desfrânări și să mănânce cele jertfite idolilor. Și i-am dat timp să se pocăiască și nu voiește să se pocăiască de desfrânarea ei. Iată, o arunc pe ea bolnavă în pat și pe cei ce desfrânează cu ea, în mare strâmtoare, dacă nu se vor pocăi de faptele lor.”

Aici este vorba de unii creștini din Biserica din Tiatira, contaminată grav și ea de păcatele desfrânării și idolatriei, dar aceștia, ca și cei din textele din *Romani 2, 3-5* și din *II Petru 3, 9*, nu sunt încă pedepsiți, ci au primit de la Dumnezeu un răgaz de pocăință, dar ei au nesocotit îngăduința și răbdarea lui Dumnezeu. Totuși, pedagogia divină le mai oferă o șansă de purificare: suferințele fizice și necazurile, după care urmează negreșit pedeapsa morții (v. 23).

d). *Apocalipsa 9, 20-21*: „Dar ceilalți oameni ...nu s-au pocăit deloc de faptele mâinilor lor ... și nu s-au pocăit de uciderile lor, nici de fermecătoriile lor, nici de desfrânarea lor, nici de furțișagurile lor.”

e). *Apocalipsa 16, 9, 11*: „Și oamenii... au hulit numele lui Dumnezeu... și nu s-au pocăit ca să-I dea slavă... Și au hulit pe Dumnezeul cerului din pricina durerilor și a bubelor lor, dar de faptele lor nu s-au pocăit!”

Textele de mai sus reprezintă o stare de fapt, caracteristică unei anumite tipologii umane de ordin sinucigaș, care în situații extreme nu mai raționează, ci se abandonează voluntar deznădejdiei, împietrindu-se cu îndârjire în refuzul de a dori, dar și de a accepta oferta iertării lui Dumnezeu. Acești oameni Îl urăsc și-L hulesc pe Dumnezeu, îi urăsc pe semenii lor, se urăsc și se renegă pe ei înșiși, fiind incapabili de a-și mai reveni la normal. Împietriți în propria răutate, ei se manifestă dușmănos, dar conștient și liber contra oricărei evidențe contra adevărului absolut, dumnezeiesc, dând dovadă, chiar și în zilele de pe urmă, de o totală lipsă de credință și de pocăință.

Pentru aceștia și toți cei asemenea lor, în *Apocalipsa 22, 11-12, 15*, s-a pronunțat deja profetic, o sentință definitivă și irevocabilă: „Cine e nedrept, să nedreptățească înainte. Cine e spurcat, să se spurce și mai greu. Cine este drept, să facă dreptate mai departe. Cine este sfânt, să se sfințească și mai mult. Iată, vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia, după cum este fapta lui... Afară câinii și vrăjitorii și desfrânații și ucigașii și închinătorii la idoli și toți cei ce lucrează și iubesc minciuna!” (*Apocalipsă 22, 11-12, 15*).

STIHURI DE POCĂINȚĂ

„Ușile Pocăinței deschide-mi-le mie, Dătătorule de viață; că se grăbește duhul meu la Biserica Ta cea sfântă, purtând locașul trupului, cu totul spurecat. Ci, ca un îndurat, curățește-l cu mila milostivirii Tale!

În cărările mântuirii îndreptează-mă, Născătoare de Dumnezeu, căci cu păcate grozave mi-am spurcat sufletul și cu lenevie mi-am cheltuit toată viața mea! Ci, cu rugăciunile tale, Preacurată, spală-mă de toată necurăția!

La mulțimea faptelor mele celor rele, cugetând eu, ticălosul, mă cutremur de înfricoșata zi a judecății! Ci îndrăznind spre mila milostivirii Tale, ca David strig Ție: Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta!

O, de câte bunuri m-am lipsit eu, ticălosul! O, de la ce Împărăție am căzut eu pătimașul! Avuția pe care am primit-o, am cheltuit-o, porunca am călcat-o! Vai ție, ticălosul meu suflet, că în focul cel veșnic te vei osândi! Pentru aceasta, mai înainte de sfârșit, strigă către Hristos Dumnezeu: Primește-mă Dumnezeule, ca pe fiul cel rătăcit și mă miluiește!”

(Din cântările *Utreniei* Duminicii fiului rătăcit).¹²²

NOTE BIBLIOGRAFICE

121. Ereticii combătuți de Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan, atât în epistolele sale, cât și în Apocalipsă, sunt *gnosticii* (care pretindeau că posedă adevărata cunoaștere [gnoza] și comuniune cu Dumnezeu), denumiți generic de Sfântul Ioan „antihriști”. Între aceștia se numără *cerintienii* (care învățau că Iisus nu S-a născut dintr-o fecioară, ci ar fi fiul natural al lui Iosif și al Mariei; a fost un om obișnuit, însă dotat cu daruri aparte: prudență, dreptate și înțelepciune; la Botez S-a pogorât Hristos asupra Lui, sub forma unui porumbel, I-a dat puterea să facă minuni, dar L-a părăsit la Patimi; pe Cruce, a murit numai omul Iisus, Pe care apoi L-a înviat Hristos), apoi *docheții* (care învățau că Iisus Hristos a avut doar un trup aparent), apoi *ebioniții* (asemănători docheților), apoi *nicolaiții* (care subestimau) gravitatea păcatului, contestându-i realitatea), precum și unii *mistici libertini* (care considerau că pot săvârși cele mai grele păcate și să rămână totuși creștini). Toate aceste erezii au apărut în a doua jumătate a veacului apostolic, dezvoltându-se apoi în gnosticismul de mai târziu (ajuns în floare prin secolul II), cf. *Studiul Noului Testament pentru Institutele Teologice*, E.I.B.M.B.O.R., București, 1984, p. 293-294;

122. Cf. *Antologhion*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1984, p. 484, 486.